

Sygn. akt III AUa 133/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Barbara Białecka (spr.)
Sędziowie:	SA Jolanta Hawryszko Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 października 2019 r. w S.

sprawy B. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział K.

o wysokość emerytury i o wysokość emerytury kapitałowej

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 25 stycznia 2019 r., sygn. akt IV U 16/19

oddala apelację.

Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk	Barbara Białecka	SA Jolanta Hawryszko
----------------------------------	------------------	----------------------

Sygn. akt III AUa 133/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 listopada 2018r. ((...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017r. poz. 1270) i z dnia 21 listopada o emeryturach kapitałowych (Dz.U. z 2018r. poz. 926), ustalił dla ubezpieczonej B. D. okresową emeryturę kapitałową od dnia (...) tj. od dnia nabycia prawa do emerytury z FUS. Wysokość emerytury kapitałowej stanowi iloraz środków, z uwzględnieniem ich waloryzacji, zaewidencjonowanych na subkoncie, ustalonych na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano okresową emeryturę kapitałową tj. 13717,30 zł i średniego dalszego trwania życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, tj. w wieku 60 lat - 262,20 miesięcy. Od (...) okresowa emerytura kapitałowa wynosi 52.32 zł.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z 8 listopada 2018r. ((...)), na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017r. poz. 1270), przyznał ubezpieczonej B. D. emeryturę od (...) tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Do obliczenia emerytury organ rentowy przyjął kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowiła równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Tak obliczona emerytura wyniosła 674,91 zł $[(27281,81 + 149679,87) / 262,20]$.

Od powyższych decyzji odwołała się ubezpieczona. Wskazała, że przysługujące jej świadczenie powinno być podniesione do wysokości najniższej emerytury. Nadto przy ustaleniu prawa do emerytury pominięty został okres pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym ojca od 17 października 1973 r. do 19 lipca 1980 r. Wobec powyższego odwołująca się wniosła o zmianę obu decyzji poprzez uwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym i podniesienie świadczenia emerytalnego do kwoty najniższej emerytury.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o oddalenie obu odwołań oraz zasądzenie od ubezpieczonej kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Organ rentowy wskazał dodatkowo, że wyliczona kwota emerytury należnej B. D. jest niższa od kwoty najniższej emerytury i nie podlega podwyższeniu do jej wysokości, gdyż ubezpieczona nie udowodniła okresów składkowych w wymiarze 20 lat. Udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe wyniosły łącznie 17 lat, 9 miesięcy i 25 dni, w tym okresy składkowe 13 lat, 4 miesiące i 11 dni oraz okresy nieskładkowe po ograniczeniu do 1/3 okresów składkowych 4 lata, 5 miesięcy i 14 dni.

Na rozprawie w dniu 25 stycznia 2019r. ubezpieczona cofnęła odwołanie od decyzji dot. okresowej emerytury kapitałowej z dnia 8 listopada 2018r. znak: (...). Organ rentowy wyraził zgodę na cofnięcie odwołania.

Wyrokiem z 25 stycznia 2019 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie od decyzji z dnia 8 listopada 2018 r. znak (...) (pkt 1), umorzył postępowanie z odwołania od decyzji z dnia 8 listopada 2018 r. znak: (...) (pkt 2) oraz nie obciążył ubezpieczonej B. D. kosztami procesu (pkt 3).

Podstawę rozstrzygnięcia stanowił następująco ustalony stan faktyczny i rozważania prawne.

Ubezpieczona B. D. urodziła się (...) Wiek emerytalny 60 lat ukończyła (...) W przebiegu zatrudnienia pracowała na następujących stanowiskach pracy: młodszego bibliotekarza, specjalisty ds. samorządowych i (...) w P., opiekunki nad dowozem i odwozem dzieci ze szkoły, zaopatrzeniowca, nadto prowadziła działalność gospodarczą oraz zatrudniona była w (...). (...).

Decyzją z 19 lutego 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. (znak: (...)), ustalił dla ubezpieczonej B. D. wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. kwocie 35.139,17 zł. Podstawa wymiaru kapitału początkowego wyniosła 145,16 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1988r. do 31 grudnia 1997r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 11,89%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 11,89% przez kwotę 1220,89, tj. kwotę bazową $(11,89\% \times 1220,89 = 145,16)$. Organ rentowy ustalił, że ubezpieczona posiada okres składkowy wynoszący 5 lat, 2 miesiące i 13 dni oraz okres nieskładkowy wynoszący 6 dni i 5 lat 2 miesiące i 15 dni (okres sprawowania opieki nad dzieckiem). Do ustalenia wartości kapitału początkowego ZUS nie uwzględnił okresów: od 17 października 1974r. do 19 lipca 1980r., gdyż przy ustaleniu wysokości kapitału początkowego nie uwzględnia się okresu pracy w gospodarstwie rolnym oraz od 30 lipca 1986r. do 14 sierpnia 1986r. z tytułu zatrudnienia w (...) (...) w P., ponieważ przedłożona została tylko umowa o pracę z 4 lipca 1986r., z której nie wynika, czy praca została wykonana (brak świadectwa pracy).

Decyzją z 1 czerwca 2017r. organ rentowy ponownie ustalił dla ubezpieczonej wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r. Ustalona wartość kapitału początkowego wyniosła 37.417,27 zł. Organ rentowy ustalił identyczne okresy składkowe i nieskładkowe, jak w decyzji z 19 lutego 2013r.

Wniosek o emeryturę ubezpieczona złożyła 31 października 2018r. Decyzją z dnia 8 listopada 2018r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., ustalił dla ubezpieczonej B. D. okresową emeryturę kapitałową od dnia (...) tj. od dnia nabycia prawa do emerytury z FUS w wysokości 52.32 zł. Decyzją z tego samego dnia przyznał ubezpieczonej B. D. prawo do emerytury od dnia (...) tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Świadczenie emerytalne zostało ustalone w wysokości 674,91 zł. Organ rentowy nie podwyższył wysokości świadczenia do wysokości najniższej emerytury ponieważ ubezpieczona nie ma okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego co najmniej 20 lat. Ubezpieczona posiada łączny staż emerytalny w wymiarze 17 lat, 9 miesięcy i 25 dni, w tym okresy składkowe w wymiarze 13 lat, 4 miesiące i 11 dni oraz okresy nieskładkowe po ograniczeniu do 1/3 okresów składkowych w wymiarze 4 lata, 5 miesięcy i 14 dni.

Za ubezpieczoną w okresie od 17 października 1974r. do 19 lipca 1980r. nie mogły być odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Sąd Okręgowy ocenił, że odwołanie ubezpieczonej od decyzji z 8 listopada 2018r. znak: (...) nie jest zasadne zaś postępowanie w pozostałej części - z odwołania od decyzji z dnia 8 listopada 2018r. znak: (...) - podlega umorzeniu.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał treść art. 87 ust. 1, 1a, art. 26a ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018r. poz. 1270). Sąd Okręgowy zważył, że wykładnia gramatyczna art. 26a o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prowadzi do jednoznacznego wniosku, iż wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 tej ustawy ulega zwiększeniu wyłącznie za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników tj. za okresy, za które składki te zostały faktycznie uiszczone. Emerytura ustalona zgodnie z regułami wskazanymi w art. 26 podlega zwiększeniu, jeżeli ubezpieczony opłacał składkę na ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników, ale nie nabył prawa do emerytury rolniczej na podstawie ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23 sierpnia 2012r. sygn. akt III AUa 761/12).

Dalej Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z art. 1 ust. 1- 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U z 1982r. Nr 40, poz. 268 ze zm.), która weszła w życie w dniu 1 stycznia 1983r. ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych, obejmowało rolników wraz z ich domownikami, prowadzących gospodarstwa rolne. Dopiero w/w ustawa wprowadziła w art. 2 pkt 2 pojęcie domownika, przez co rozumiano członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowiła ich główne źródło utrzymania. Co istotne, w art. 15 ust. 2 pkt 3 tej ustawy uzależniono prawo do świadczeń przewidzianych ustawą dla domownika od opłacania za niego składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy oddalił wniosek ubezpieczonej o przesłuchanie jej w charakterze strony, ponieważ nawet ustalenie charakteru jej pracy w gospodarstwie rolnym ojca B. K., położonego w miejscowości W. gm. P. od 17 października 1974r. do 19 lipca 1980r., nie wpłynie na ustalenie obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenie rolne. Powszechny obowiązek odprowadzania składek za domowników pracujących w gospodarstwie rolnym wszedł w życie wraz z w/w ustawą z dnia 14 grudnia 1982r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin tj. dopiero w dniu 1 stycznia 1983r.

W dalszej kolejności Sąd I instancji wskazał, że przepis art. 10 ustawy emerytalnej nie ma zastosowania do ustalania łącznego okresu składkowego i nieskładkowego w rozumieniu art. 87 ust 1 ustawy emerytalnej. Mając na uwadze poglądy orzecznictwa, Sąd Okręgowy wskazał, że okresy pracy w gospodarstwie rolnym uwzględnia się wyłącznie przy ustalaniu prawa do emerytury wyłącznie w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresu wymaganego do przyznania emerytury i jeżeli już w taki sposób zostały uwzględnione do wpływają też na wysokość emerytury. Ubezpieczona nabyła prawo do emerytury z systemu zdefiniowanej składki, bez konieczności wykazywania, celem nabycia prawa do świadczenia, okresów składkowych i nieskładkowych. Przepis art. 87 ust. 1a ustawy emerytalnej nie odwołuje się w żaden sposób do przepisu art. 10 ust. 1 ustawy a wprost wskazuje na przepis art. 26a ust. 1 ustawy, z którego wynika, że uwzględnieniu mogą podlegać wyłącznie okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Natomiast okres pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym od 17 października 1974r. do 19 lipca 1980r. przypada przed datą wprowadzenia obowiązku ubezpieczenia społecznego domowników gospodarstw rolnych a zatem nie mógł być okresem opłacania składki. Wobec powyższego, zdaniem Sądu Okręgowego świadczenie emerytalne B. D. nie mogło zostać podwyższone w myśl art. 87 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ w jej okresie składkowym nie można uwzględnić takiego okresu pracy w gospodarstwie rolnym.

Sąd I instancji umorzył postępowanie z odwołania od decyzji z dnia 8 listopada 2018 r. (znak: (...)) na podstawie art. 355 §1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Okręgowy mając na uwadze aktualną sytuację majątkową ubezpieczonej, a w szczególności bardzo niską wysokość świadczenia emerytalnego, uznał, iż niesłusznym byłoby obciążanie jej kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej.

Powyższy wyrok w części tj. w zakresie pkt I, zaskarżyła ubezpieczona, zarzucając błędną wykładnię art. 10 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez przyjęcie, iż dla ustalenia wysokości należnej ubezpieczonej emerytury nie bierze się pod uwagę jako okresów składkowych przypadających przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresów pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Mając na uwadze powyższe zarzuty apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania w całości w zakresie odwołania od decyzji znak (...) z dnia 8 listopada 2018 r. i zaliczenie jako okresów składkowych przypadających przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresów pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia.

Zdaniem apelującej przywołane przez Sąd Okręgowy orzecznictwo nie odnosi się bezpośrednio do niej. Z literalnego brzmienia art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika prawo ubezpieczonej do doliczenia okresu pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia do podstawy ustalenia samej wysokości należnej ubezpieczonej emerytury. Organ rentowy w zaskarżonej decyzji ustalił, iż ubezpieczona nie udowodniła łącznie okresów składkowych i nieskładkowych w wymiarze 20 lat. Przesądza to o dopuszczalności zaliczenia pracy w gospodarstwie rolnym do podstawy ustalenia wysokości emerytury zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej, bowiem warunkiem zastosowania tej normy jest sytuacja, w której okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5 – 7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny nie stwierdza zarzucanego naruszenia przepisów prawa materialnego, ani też jakiegokolwiek wadliwości z ustaleniami faktycznych przyjętych za podstawę wyroku. Skarżąca w treści apelacji powołała się na przepisy, które nie mogły mieć zastosowania przy ustalaniu wysokości jej emerytury. Zarzuty apelacji stanowią jedynie polemikę z uzasadnieniem Sądu Okręgowego. W ocenie Sądu Odwoławczego, Sąd I instancji wyjaśnił szczegółowo zasady

ustalania wysokości emerytury z powołaniem i przytoczeniem przepisów ustawy regulujących sposób obliczenia wysokości świadczeń emerytalnych. Sąd Apelacyjny podziela argumentację prawną Sądu Okręgowego, który starał się wnioskodawczyni wyjaśnić sposób ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego i jakie przepisy mają zastosowanie. W tej sytuacji nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego powtarzania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 roku II UKN 61/97 – OSNAPiUS 1998/3/104, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 roku I PKN 339/98 – OSNAPiUS 1998/24/776).

Zaznaczenia wymaga, że ubezpieczona ma ustaloną emeryturę na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) to jest po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Stosownie do tego przepisu, dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku w celu uzyskania prawa do emerytury niezbędne jest tylko i wyłącznie osiągnięcie powszechnego wieku emerytalnego określonego w ust. 1a i 1b ustawy. W niniejszej sprawie poza sporem pozostawało, że wnioskodawczyni spełnia wymagania do nabycia emerytury na tych zasadach. Wobec ubezpieczonej nie jest natomiast wymagane udowodnienie konkretnego okresu ubezpieczenia składkowego i nieskładkowego.

W treści apelacji ubezpieczona powołała się na możliwość zastosowania w stosunku do niej art. 10 ustawy emerytalnej. Przepis ten stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe: 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 roku okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia, 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia; jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5 - 7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Regulacja ta umożliwi zatem ubezpieczonym, którzy nie mogą wykazać określonego okresu składkowego i nieskładkowego wymaganego do nabycia prawa do emerytury - zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym. W przypadku B. D., jak wyżej wyjaśniono, prawo do emerytury uzależnione jest wyłącznie od osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego. Wobec powyższego rację ma organ rentowy, iż okres pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców nie miał znaczenia w zakresie jej prawa do emerytury powszechnej. Wysokość emerytury powszechnej ustala się w oparciu o wartość kapitału początkowego ustalonego na dzień 1 stycznia 1999 roku oraz zaewidencjonowane składki po 1 stycznia 1999 roku na koncie indywidualnym. Art. 26 ustawy stanowi bowiem, że emerytura ta stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczenia, z uwzględnieniem ust. 5 i 183. Według art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173 – 175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185. Według treści art. 174 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2 – 12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6; 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt. 5; 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt. 1 – 3 i 6 – 12 w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Z przytoczonych powyżej regulacji wynika zatem, że do ustalenia kapitału początkowego nie uwzględnia się okresów pracy w gospodarstwie rolnym, o których mowa w art. 10 ustawy emerytalnej. W związku z czym, wbrew twierdzeniom wnioskodawczyni, okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców nie ma wpływu na wysokość jej emerytury.

Należy również wyjaśnić, że zgodnie z art. 26a ustawy emerytalnej wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ust. 1 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno – rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu

społecznym rolników. Zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników (ust. 2). Zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje ubezpieczonemu, który legitymuje się okresami, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt. 1, krótszymi niż 25 lat (ust. 3). Ustalając zatem staż do zwiększenia emerytury w systemie powszechnym uwzględnia się tylko udowodnione okresy opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze tj. za okresy, za które składki faktycznie zostały uiszczone. W niniejszej sprawie natomiast B. D. nie legitymuje się okresem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy. Za taki nie może być uznany ewentualny okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców przypadający przed 1983 r., gdyż wówczas nie istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Obowiązek opłacania przez rolników indywidualnym składek na ubezpieczenie społeczne został wprowadzony ustawą z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników. Obowiązek ten utrzymały następnie wszystkie późniejsze ustawy, dotyczące ubezpieczenia społecznego rolników, rozszerzając go od 1983 roku na domowników.

W związku z powyższym, wbrew zarzutom odwołującej, okresy wyżej wymienione nie mogły mieć wpływu na wysokość emerytury powszechnej ustalonej zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej. Przepisy przewidują możliwość podwyższenia emerytury okresami pracy w gospodarstwie rolnym, ale możliwe jest to jedynie odnośnie okresów opłacania składek na rolnicze ubezpieczenia społeczne. Zwiększenie nie przysługuje natomiast za pozostałe okresy rolne, tj. za okresy pracy w gospodarstwie rolnym oraz okresy prowadzenia tego gospodarstwa po ukończeniu 16. roku życia przebyte w okresie, w którym nie było obowiązku opłacania z tego tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Trafnie zatem Sąd I instancji wskazywał, że okresy uzupełniające można zaliczyć tylko w szczególnej sytuacji, to znaczy gdy okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury i to jedynie w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Niedopuszczalna jest rozszerzająca interpretacja dyspozycji art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zmierzająca do zaliczania w każdym wypadku okresów pracy w gospodarstwie rolnym zamiast wymaganych okresów składkowych w ramach ubezpieczenia pracowniczego. Przeciwnie, ponieważ przepis art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS dopuszcza jedynie wyjątkowo i w ograniczonym zakresie ("w zakresie niezbędnym do uzupełnienia" wymaganego do przyznania emerytury w wypadku ubezpieczenia pracowniczego tzw. okresu składkowego i nieskładkowego) możliwość traktowania okresów pracy w gospodarstwie rolnym "jak okresów składkowych" w ramach ubezpieczenia pracowniczego, powinien być on interpretowany i stosowany w sposób restryktywny. Przepis art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS pozwala uzupełnić okresy składkowe i nieskładkowe okresami pracy w gospodarstwie rolnym wyłącznie posiłkowo, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresu od którego zależy prawo do emerytury, ale nie w celu podwyższenia tych świadczeń.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonej.

Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk Barbara Bialecka SSA Jolanta Hawryszko